

Danmarks Svineavl.

Foredrag i det Kgl. danske Landhusholdningsselskab den 5te Februar 1896 af Statskonsulent P. A. Mørkeberg.

Det har længe staaet klart for dem, der med Forstaaelse af Husdyravlens Grundlove have fulgt vor Svineavl's Udvikling og Ledelse, at en Regulering paa dette Omraade var en Nødvendighed, hvis vi skulde vente at gaa fremad. De samvirkende sjællandske Landboforeningers Udvalg til Svineavlens Forbedring, hvori jeg har den Ære at have Sæde, fremkom derfor ved Foreningens Delegeretmøde 1893 og med Bestyrelsens Tilslutning med et motiveret Forslag til en Strømkæntning i Svineavlens Ledelse paa Sjælland. Udvalget gik ud fra, at den sjællandske Svineavl var i relativ Tilbagegang eller i ethvert Tilfælde i Stagnation, og at den væsentligste Aarsag hertil maatte søges i den planløse Avl. Det var en Kjendsgjerning, at det fordelagtigste Slagterisvin fremkom ved en Krydsning mellem Landracen og det rene Yorkshiresvin, og Bestræbelserne burde derfor gaa ud paa at holde disse tvende Racer rene her i Landet, saaledes at de bedste Avlsbetingelser bestandig vare tilstede. Af den Grund anbefalede Udvalget Oprettelsen af Avlscentre for Svin af Landracen og af rene fremmede Racer, og det henstilledes til de lokale Landboforeninger fremtidig ved Dyrskuerne at holde sig til Præmiering af disse bestemte Racer. — Dette Forslag vandt Delegeretmødets Tilslutning. Som Følge heraf ind-

gik de samvirkende sjællandske Landboforeninger til Regeringen med en Ansøgning om Tilladelse til fra England at indføre nogle rene Yorkshiresvin for dermed at grundlægge Avlscentre for denne Race paa Sjælland. Forinden Ministeriet vilde tage Standpunkt i denne Sag, ønskede det at indhente det kongelige Landhusholdningsselskabs Betænkning om samme. Og af den Grund udsendte Selskabet nogle Spørgsmaal til de danske Slagterier, dels for at erfare, hvorledes Kvaliteten af det danske Flæsk befandtes, og om det var i Fremgang eller Tilbagegang, dels for at indhente kyndige Anskuelser om Aarsagen til en eventuel Stagnation og Midlerne til Svineavlens Forbedring.

17 Slagterier besvarede Landhusholdningsselskabets Forespørgsler. Hovedsummen af de saaledes fremkomne Oplysninger kan i Korthed sammenfattes saaledes, at det danske Flæsk i en vis Henseende er godt, idet det gennemgaaende er fast og velsmagende, men at dets Kvalitet iøvrigt trænger til Forbedring i mange Retninger, navnlig paa Øerne, hvor det er for kort og for fedt, men ogsaa i Jylland, hvor det vel paa sine Steder er ret upaaklageligt, men i andre Egne har følelige Mangler, der tildels ere i Tilvæxt, og som enten gaa i samme Retning som paa Øerne eller vise sig ved Grovhed, tynd Bugvæg m. m.

Landhusholdningsselskabet udbad sig som Grundlag for Bedømmelsen de 3 sidste Aars Klassifikation af Flæsket, og se vi hen til de saaledes fremkomne Tal for 1893, viser det sig, at der i Jyllands forskellige Slagterier er kommet fra 36 til 53 pCt. i 1ste Klasse og fra 47 til 64 pCt. i anden og 3die Klasse; medens der paa Sjælland og Lolland-Falster er kommet fra 20 til 28 pCt. i 1ste Klasse og fra 72 til 80 pCt. i 2den og 3die Klasse.

Nogen kjendelig Fremgang i Kvaliteten mærker

man ingen Steder i den omhandlede Periode; derimod spores der flere Steder Tilbagegang i saa Henseende, idet Mængden af 1ste Klasses Flæsk er aftagende.

Kvaliteten af vort Flæsk staar med andre Ord paa et forholdsvis lavt Standpunkt. Slagterierne søge først og fremmest Aarsagen hertil i en planløs Bastardavl, dernæst i en uheldig Opdrætningsmaade og Fodring. Og de Midler til Forbedring, som de fleste Slagterier anbefale, ere udstrakt Benyttelse af ægte York-shireorner i Forbindelse med en fornuftig Fodring.

Svineslagteriernes Opfattelse af Svineavlens Tilstand staar altsaa i god Overensstemmelse med de samvirkende sjællandske Landboforeningers, ligesom Udtalelserne om Aarsagen til det forholdsvis lave Standpunkt og Midlerne til dets Forbedring ikke staa i Modstrid med hinanden.

Landhusholdningsselskabet afæskede nu min Betænkning om Midlerne til den danske Svineavls Forbedring, og dette gav Anledning til, at den Opgave blev overdraget mig at undersøge Landets Svinebestand; thi skjönt jeg med mit Kjendskab til den danske Svineavl og til anden Svineavl følte mig fuldstændig i Overensstemmelse med den Plan til Svineavlens Forbedring, som var foreslaaet af de samvirkende sjællandske Landboforeninger, ansaa jeg dog Sagen for saa betydningsfuld for det danske Landbrug, at jeg ønskede Lejlighed til atter at undersøge Landets Svinebestand, inden jeg afgav nogen endelig Betænkning.

Det er nemlig ikke smaa Værdier, som det her drejer sig om. Ved Kreaturtællingen 1893 viste det sig, at vi den 1ste Juli samme Aar havde 829,131 Svin, og at der i Aaret 1892 var tillagt 1,247,329 Grise her i Landet. Og vor Overskudsudførsel af Flæsk og Svin beløb sig i 1893—94 henholdsvis til 85 Mill. Pd. og 82,632 Stkr. De 85 Mill. Pd. Flæsk svarer vel omtrent til 700,000 Svin, og lægge vi dertil de 82,632 Stkr., som

vi udførte levende, naa vi nær op til en Produktion af 800,000 Svin foruden de Svin, vi selv fortære her i Landet. Det er da indlysende, at en lille Forbedring af Avlen i Almindelighed vil give et stort Udslag, medens et Fejlgreb vil hævne sig haardt. Forbedres Flæsket saaledes, at det bliver 1 Øre mere værdt pr. Pund, løber det op til 850,000 Kr. alene for Exportflæsket, og det er ikke meget i Forhold til den Forbedring, der kan foregaa; thi Forskjellen mellem Flæsk af 1ste og 3die Klasse kan man uden Overdrivelse sætte til en Gennemsnitspris af 6 Øre pr. Pd.

En anden Forbedring af Svinebestanden bestaar i større Trivelighed og et mere økonomisk Hold, hvis Værdi er overordentlig betydelig.

Den Opgave at udpege Midler til vor Svineavls Forbedring er ogsaa af en anden Grund alvorlig. Prima Flæsk er altid lettere afsætteligt end secunda Varer, og det gaar med vort Flæsk som med vort Smør, at jo bedre Kvalitet vi kunne frembringe, desto lettere staa vi os i Konkurrencen med de engelske, irske og canadiske Varer.

Min Opgave maatte da væsentligst gaa ud paa at klarlægge det Standpunkt, vi indtage i Svineavlen, for paa Basis deraf at drage Slutninger om den Kurs, vi fremtidig burde styre for at faa et Produkt, der bedre tilfredsstiller Markedets Krav og Landbrugets Tarv.

Denne Opgave har jeg søgt at løse dels ved at gennemsøge den foreliggende Landbrugslitteratur, dels ved Rejser i Ind- og Udland, dels ved en omfattende Korrespondance. Jeg skal nu have den Ære at fremlægge Resultatet af denne Undersøgelse, og jeg skal gjøre det saa klart som muligt. Men jeg maa paa Forhaand gjøre opmærksom paa, at Svineavlen i Danmark er vanskelig at komme til Bunds i, dels paa Grund af de sparsomme Oplysninger, som Litteraturen giver, dels som Følge af

den lidet rationelle Maade, hvorpaa denne Avlsgren er ledet, saavel i den enkelte Bedrift som af de ledende Landbrugsinstitutioner.

Se vi først paa de nøgne Tal, som angive Størrelsen af Danmarks Svinebestand, ville vi finde Forhold, der kunne vække Forundring. For at belyse dette har jeg taget et Uddrag af statistisk Tabelværk vedrørende Kreaturtællingerne i 1838, 1861, 1866, 1888 og 1893 (Tab. I), hvorefter det fremgaar, at vor Svinebestand har været i jævn, stærkt voxende Udvikling, idet Antallet af Svin i hele Landet er steget fra 235,291 i 1838 til 829,131 i 1893, hvilket for hele Landet betyder en Stigning af 252,39 pCt. i denne 57-aarige Periode. Stærkest har Stigningen været i Jylland, hvor den beløber sig til 418,15 pCt. Stigningen paa Øerne var 179,37 pCt. Stigningen med Hensyn til det Antal Grise, der tillægges hvert Aar, findes opført paa samme Tabel, den er endnu stærkere.

Det er altsaa en Periode, hvor der har været stærkt Røre i Svineavl, og vi ville ogsaa for-gæves søge et Sidestykke hertil i nogen anden Periode.

Man kommer uvilkaarligt til at spørge, hvad Aar-sagen kan være til et saadant Særsyn, og Svaret er da heller ikke vanskeligt at give. Den Periode, som vi her beskæftige os med, betegner nemlig et rent Omslag i det danske Landbrugs Driftssystem, Overgangen fra Rovdriften til et rationelt Agerbrug, Overgangen fra den Tid, hvor vi solgte Kornet, berøvede Marken den ene Afgrøde efter den anden uden at give den nævneværdig Erstatning i Form af Gjødning, til den Tid, da den indvundne Afgrøde blev forædlet, forinden den solgtes til Smør og Ost, Flæsk og Kjød og som Affald gav en værdifuld Gjødning til at vedligeholde Jordens Frugtbarhed. Af den Grund steg Kreaturerne, Kvægets Mængde og navnlig dets Udbytte. Man slog overalt paa Øerne ind paa Mejeridrift, og i Jylland trængte Mejeriet mere og

mere frem, afløsende de gamle Studehold. Og med Mejerivæsenets Udvikling fulgte det større Svinehold ganske naturligt, Svinene skulde fortære Affaldet fra Mejeriet. Det er navnlig fra Begyndelsen af Halvtredserne, at vort Mejerivæsenets Udvikling skriver sig, men det var i en lang Periode kun de store Gaarde, der jo udgjøre den mindste Del af det danske Landbrug, der rigtig for Alvor tog fat paa Mejerivæsenet, det mindre Landbrug kom langt senere med, egentlig først i Halvfjerserne og navnlig i firserne, da Centrifugen fremkaldte den store Fælles- og Andelsmejeridrift, og analogt dermed voxede vor Svinebestand. Det vil bemærkes paa Tab. I., hvor den aarlige procentvise Stigning af Danmarks Svinebestand angives for visse Perioder, at den aller stærkeste Stigning finder Sted i Tiden fra 81—88 med 5,54 pCt. for hele Landet og endog 6,34 pCt. for Jylland, medens den aarlige Stigning kun beløber sig til 1,08 pCt. for Perioden 38—61 og 2,85 pCt. fra 1861—81. For den sidste Periode 88—93 beløber Stigningen sig kun til 1,47 pCt. pro Anno, men de fleste Andelsmejerier vare vel ogsaa rejste inden 1890. Der er dog ogsaa andre Aarsager til Svinebestandens Tilvæxt end Mejerivæsenets Udvikling. Det var kun i Begyndelsen, at Stigningen faldt ganske sammen hermed, idet Svinene skulde fortære den Valle, som var Mejerivæsenets Affald. Svinene fodredes saa at sige udelukkende med Valle, hvilket klart fremgaar af Artikler fra 60serne af Buus og Krarup i Ugeskrift for Landmænd og Tidsskrift for Landøkonomi, hvor de søge at bevise, at det betaler sig at give Tilskud af Kraftfoder, hvilket snart blev almindeligt og nu anvendes overalt. Af andre Aarsager til Svinebestandens Tilvæxt maa jeg nævne Indarbejdelsen af nye Markeder og vort Kommunikationsvæsenets Udvikling. Dette sidste spiller en meget betydelig Rolle. Det var først efter 1864, at vi rigtig tog fat paa at bygge Jærnbaner, 1869 opstod den direkte Jærnbaneforbindelse mellem Aalborg og Hamburg, og Vendsysselbanen aabnedes 1871, medens de fleste af de Tværbaner, der nu

Tab. I. Kreaturtællingerne i Danmark.

(Uddrag af Statistisk Tabelværk.)

Antal Svin og Grise.

Landsdel	1838	1861	1866	1881	1888	1893
Øerne	163341	188778	225545	285317	398518	456319
Jylland	71950	112150	155967	242100	372267	372812
Tils.	235291	300928	381512	527417	770785	829131

Procentvis Stigning af Svinebestanden pr. Aar i angivne Perioder.

Landsdel	1838—61	1861—81	1881—88	1888—93
Øerne	+ 0,63	+ 2,09	+ 4,89	+ 2,75
Jylland	+ 1,95	+ 3,92	+ 6,34	+ 0,03
Tils.	+ 1,08	+ 2,85	+ 5,54	+ 1,47

Procentvis Stigning af Svinebestanden for Perioden 1838—93.

Øerne + 179,37 | Jylland . . . + 418,15 | Hele Landet + 252,39

Antal Grise tillagte.

Landsdel	1860	1865	1870	1875	1880	1887	1892
Øerne	178852	268620	288422	324873	392893	618854	682680
Jylland	110997	169986	213102	284335	334707	636575	564649
Tils.	289849	438606	501524	609208	727600	1.255429	1.247329

Tab. 2. Danmarks Udførsel af levende Svin og Grise.

(Uddrag af statistisk Tabelværk.)

Aar	1856—1863										Sum	Grise alene				
	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860	1861		1862	1863	Lalt	Norge	Hertugd.
1864—65	4189	46	2805	>	2	3496	60	>	>	>	>	>	10598	1699	1558	139
1865—66	41558	713	4046	222	2061	2671	304	>	>	>	>	>	51577	10094	1381	8584
1866—67	44266	476	4615	>	237	3548	17	>	>	>	>	>	53159	13704	2033	11481
1867—68	46392	30	3761	>	39	5201	21	>	>	>	>	>	55444	10619	2230	8379
1868—69	34363	19	3082	>	>	2858	31	>	>	>	>	>	40353	8128	1142	6975
1869—70	19865	74	1084	7	1	1631	24	>	>	>	>	>	22686	8186	1123	7036
1870—71	19019	56	319	>	1842	3617	20	>	>	>	>	>	24873	8819	2275	6540
1871—72	58350	62	1897	2	2621	6724	17	>	>	>	>	>	69673	10151	5945	4108
1872—73	131820	89	13107	>	645	3640	181	>	>	>	>	>	149485	7629	3536	4084

1873-74.....	164867	90	10869	>	7899	4547	34	>	>	>	>	188306	12385	4129	8252
1874.....	172431	86	9622	692	7498	5465	29	>	>	>	>	195823	7588	4821	2457
1875.....	141665	26	8409	807	12802	2817	43	>	>	>	>	166569	8363	2605	5582
1876.....	168285	>	1760	129	6921	3633	160	>	>	>	1	180689	7370	3553	3560
1877.....	209814	>	3074	46	2247	6166	243	>	>	>	>	221590	9193	5686	3330
1878.....	178926	>	4449	233	4869	3672	11	>	>	>	>	192160	5584	3525	2024
1879.....	198894	>	4018	>	10986	4154	14	>	>	>	50	218116	5593	3781	1680
1880.....	228850	>	3296	3	9935	5205	9	>	3956	205	251459	7180	5048	2067	
1881.....	232432	99	4587	>	9006	4088	31	>	2962	39	253294	5605	3952	1612	
1882.....	264069	>	4834	>	1322	6144	2	>	422	3	276796	10219	5904	4313	
1883.....	347838	>	5715	3494	4019	10526	27	46	2630	>	374495	11214	9915	1275	
1884.....	314378	>	10891	219	>	8756	29	>	>	2	334275	9312	8459	821	
1885.....	186245	>	5983	45	128	4704	120	>	>	4	197229	5917	4611	1163	
1886.....	234909	63	3997	3332	1614	5278	3290	>	>	6	252489	7837	5187	2650	
1887.....	248079	>	3358	8503	1132	4832	5520	>	>	>	271424	9847	4702	5145	
1888.....	>	>	>	>	16333	578	>	>	>	15	16926	587	572	>	
1889.....	>	>	>	>	21039	3186	4	855	>	>	25084	3135	3132	>	
1890.....	100324	>	1927	4799	1418	2552	2	>	>	6	111028	2508	2506	>	
1891.....	176790	>	1854	16767	>	4618	37	>	>	2	200068	4534	4530	2	
1892.....	157091	1534	2924	24281	>	8	>	>	>	6	185844	14	8	>	
1893.....	31190	8022	1131	3891	>	>	>	>	>	>	44234	>	>	>	
1894.....	109894	2446	3879	2052	>	9	>	>	>	26	118306	>	>	>	
1895.....	>	>	>	>	>	>	>	>	>	>	130117	10	>	>	

Tab. 3. Danmarks Udførsel af Flæsk (Flæsk og Skinker).

(Uddrag af statistisk Tabelværk.)

Aar	England	Hamburg	Slesvig-Holst. og Lauenburg	Det øvrige Tyskland	Norge	Sverige	Andre Lande	Sum
1852.....	1.639355 Pd.				1.845173 Pd.		1860.....	3.117041 Pd.
1853.....	1.775715 »				1.805649 »		1861.....	2.193795 »
1854.....	1.863041 »				1.156173 »		1862.....	2.036248 »
1855.....	2.238858 »				1859.....	2.120761 »	1863.....	2.341668 »
1856.....								
1857.....								
1858.....								
1859.....								
1860.....								
1861.....								
1862.....								
1863.....								
1864—65.....	1.526874	10000	729195	12126	1.339103	553922	636552	4.813772
1865—66.....	8.257657	305322	1.744691	5057	1.595280	894292	338987	13.141286
1866—67.....	5.026843	»	1.720882	7758	1.600330	437948	317525	9.111778
1867—68.....	4.207489	4159	975526	1881	1.607077	301627	409028	7.506787
1868—69.....	4.761394	26929	1.141327	6562	1.378707	»	683252	7.998171
1869—70.....	4.925295	243989	1.433482	18478	1.224025	793244	291987	8.930500
1870—71.....	10.604798	34172	1.812670	14688	1.549893	2.036404	300661	16.354286
1871—72.....	7.678806	21526	1.594002	9390	2.149416	1.073985	261659	12.788784
1872—73.....	5.906816	139611	965423	15068	1.161075	845979	301963	9.335936

som et Net have lagt sig over hele Landet, først ere byggede senere.

Efterhaanden som vor Svinebestand blev større, voxede Exporten og blev snart saa betydelig, at den Retning, hvori vor Svineavl blev ledet, nødvendig maatte rette sig efter de udenlandske Markeders Krav. Det er derfor naturligt, at vi undersøge Markedets Gang og hvilke Fordringer, der paa de forskjellige Handelspladser er stillet til vore Produkter.

I den Anledning har jeg ved Hjælp af statistisk Tabelværk udarbejdet en Statistik over vor Udførsel af Svin og Flæsk med Angivelse af de Steder, hvortil disse Produkter ere blevne førte.

Se vi først hen til vor Udførsel af levende Svin (Tab. 2), vil det bemærkes, at denne er stegen fra en ren Ubetydelighed i Begyndelsen af Halvtredserne, indtil den naaede Kulminationspunktet i 1883, da vi udførte 374,495 Svin. Det vil bemærkes, at vor Svineudførsel først rigtig tog Flugt efter Krigen 1864, men at den navnlig blev betydelig efter Aaret 1872. Efter Kulminationsaaret 1883 bliver Exporten uregelmæssig, indtil den i 1888 og 89 næsten fuldstændig dør hen for derpaa atter at blusse op uden dog at naa den tidligere Højde. Betragte vi de Steder, hvortil Svinene ere førte, da kunne vi kun følge denne Udvikling nøjagtigt fra 1864; thi før den Tid foreligger der ingen Specifikation, for hvad der er udført fra det egentlige Danmark, og hvad der er udført fra Hertugdømmerne, i ethvert Tilfælde da kun for et enkelt Aar nemlig 1852, da vor Export var meget ringe (1395 Stkr). Siden 1864 have vi haft følgende stadige Kunder for vore Svin: Slesvig, Holsten og Lauenborg, Lübeck, England, Norge og Sverige. Enkelte Aar have vi endvidere solgt lidt til Holland, Belgien og andre Lande. I Virkeligheden har Hamburg været vort Hovedmarked; thi hvad der staar opført som sendt til Slesvig, Holsten og Lauenburg, — og det er jo absolut Hoved-

massen af vore Svin, er for største Delen gaaet dertil. Herfra maa dog undtages de Grise, som ere sendte til Hertugdømmerne, og som formentlig ere blevne der, men disses Antal, som ligeledes findes anført paa Tab. I, har ikke været betydeligt. Exporten til England har været uregelmæssig og aldrig meget stor; den naaede Højdepunktet i 1889, nemlig 21,039 Stkr. Exporten til Norge, som væsentligst har bestaaet af Grise, er ikke løbet højere op end til c. 10,000 Stkr. et enkelt Aar. Exporten til Sverrig er ganske betydningsløs.

Med andre Ord Hamburgs Marked har spillet Hovedrollen og maa have været det vejledende for de Opdrættere, som have exporteret levende Svin.

Gaa vi nu over til at se paa det andet Skema (Tab. 3), som indeholder Oplysning om vor Udførsel af Flæsk, da vil det ses, at denne fra en ringe Begyndelse i 1852 (1,639,355 Pd.) arbejder sig ganske langsomt og lidt uregelmæssigt op indtil 1883, da den naar 20 Mill. Pd., men at den derefter stiger med rivende Fart fra 1887, indtil den i 1895 naar 121 Mill. Pd. Det vil ses, at vi have haft adskillige regelmæssige Markeder, at Hamburg, Norge og Sverige af og til have været os gode Kunder, men at England siden 1865 har været os den bedste og navnlig efter 1887, da Exporten dertil stiger efter en forbavsende Maalestok.

Hovedresultatet, der kan uddrages af disse Export-tabeller med den dertil knyttede Forklaring er altsaa, at Hamburg indtil 1887 har været vort Hovedmarked, og at England, paa hvis Marked vi saa smaat havde arbejdet os ind fra 1865, derefter er blevet det.

Jeg har her fundet det nødvendigt at anskueliggjøre dette Forhold; thi da Fordringerne til vore Svins Kvalitet have været forskellige paa de nævnte Markeder, har vor Produktion selvfølgelig maattet rette sig derefter, og for at forstaa hele Udviklingen af vor Svineavl, maa man have Kjendskab hertil.

I Hamburg have vi navnlig havt Afsætning for det saakaldte Fedesvin, et finlemmet, finskindet, dybt og bredt, firskaaret virkelig fedt Svin paa c. 300 Pd. levende Vægt, medens man i England fordrer Flæsk af lange, kjødfulde Svin med et tyndt Spæklag og en levende Vægt af 160—200 Pd., det saakaldte Slagterisvin.

Hertil maa jeg dog føje, at vi ikke stode aldeles uforberedte paa det engelske Marked, da vi i 1887 ret for Alvor kastede os over dette; thi allerede fra Halvtredserne har der i Hamburg existeret Exportslagterier, der arbejdede paa det engelske Marked, og som fra dansk Side væsentligt have faaet deres Forsyning fra Jylland, og her hjemme havde vi lignende Slagterier i Kjøbenhavn, Assens, Varde, Aarhus, Holstebro, Randers, Aalborg og Hjørring.

Men Fordringerne til Kvaliteten have fra engelsk Side ikke været saa strenge før 1887 som efter den Tid.

Vi skulle herefter gaa over til nærmere at betragte vor Svineavl. I Begyndelsen af Aarhundredet, 1804, udgav Erik Viborg en prisbelønnet Vejledning til Svinets Behandling som Husdyr. Som Indledning til denne omtaler Forfatteren, at Svinets Behandling hidtil har været overladt til vankundige Svinehyrder, og at det selv hos oplyste Nationer blev holdt for en vanærende Haandtering at befatte sig med de Operationer, Mennesket underkaster dette Dyr. Erik Viborg fortæller, at det højtlærde juridiske Fakultet i Frankfurt ved Oderen følte sig i største Forlegenhed, da et tydsk Bryggerlaug i 1669 spurgte, om den, som gildede og udbødede Svin, kunde blive Brygger. Det oplyste Fakultet besluttede, at Bryggerlauget som det ærligste og anstændigste af alle ikke kunde være forpligtet til at adle slige Folk med deres Rettigheder. Men endnu i 1787 og 88 fandt Erik Viborg samme Fordom paa sin Udenlandsrejse. Forgjæves søgte han at faa praktisk Undervisning om Svinets Behandling ved Tysk-

lands og Frankrigs berømteste Institutter for Dyr lægefaget. Det var Natmænd, Skarprettene og overtroiske Hyrder, han maatte besøge for at høre noget om dette Husdyrs Svagheder.

Saaledes stod det altsaa til i Slutningen af det 18de Aarhundrede, det var en vanæret Bestilling at give sig af med Svinets Sygdomme. Det samme kunde vel ikke siges med Hensyn til Behandlingen af de sunde Svin, men det er dog aabenbart, at Svinet var et Husdyr, som man gav sig saa lidt af med som muligt, og som kun skænkedes den aller nødvendigeste Omtanke.

Heldigvis er Forholdet noget anderledes nu.

Erik Viborg meddeler om Danmarks Svinebestand i Begyndelsen af dette Aarhundrede, at her i Almindelighed var tvende Svineslags, et større, som fandtes i Jylland, og et mindre paa Sjælland. Det jydsk havde en langtrækkende Krop, det var noget krumrygget, tillige højbenet og forsynet med nedhængende Øren. Det sjællandske Svin var lille, havde opretstaaende Øren, en kort Krop og en stærk, børstefuld Ryg. Det jydsk Svin blev, naar det plejedes vel, ligesaa vægtigt, naar det var $\frac{3}{4}$ Aar, som det sjællandske i 2det og 3die Aar. I Almindelighed slagtedes Svinet i Jylland, naar det var henimod 2 Aar gammelt og gav da 13—14 Lpd. Flæsk, det sjællandske Svin fedet i 2det Aar vejede 6 til 9 Lispund, og ældre kunde det som Fedesvin give 10—15 Lispund Flæsk.

208-224
96-144
160-240

Erik Viborg beretter, at man allerede den Gang paa flere Steder i Landet havde begyndt at forbedre Racen ved Tilførsel af udenlandske Svin, saaledes havde Stutmester Nielsen bragt en sort Race fra Portugal, en lignende Race, kommet fra det holstenske, fandtes paa Gamle Kjøgegaard, sortbrogede Berkshiresvin vare fra England komne til Helsingør, hvorfra de havde bredt sig til Frederiksborg og flere Steder. Endog kinesiske, ja selv nordamerikanske Svin vare førte her til Landet. Den store engelske Svinerace med lange, brede, ned-

hængende Øren forsøgt paa Rugaard, og Svinebestanden paa Næsbyholm var blandet med denne Race.

I Aarhundredets første Halvdel findes kun ganske faa og spredte Oplysninger om Svineavlen her i Landet, og at denne har spillet en underordnet Rolle fremgaar bl. A. af den Kjendsgjerning, at Landhusholdningsselskabet ikke stillede noget Spørgsmaal angaaende Svinet, da Amtsbeskrivelserne paa dets Foranledning indsamledes i Tyverne og Trediverne, medens der specielt spurgtes om Hesten, Kvæget og Faaret. Ikke desto mindre indeholder en Del af Amtsbeskrivelserne Oplysning om Svineavlen, og det er det væsentligste Bidrag til Belysning af denne Gren af Landbruget, som foreligger fra hin Periode.

For Øernes Vedkommende findes intet oplyst om Maribo, Frederiksborg og Sorø Amter. Derimod hedder det om Præstø Amt, der beskrives 1839, at der findes kinesiske Svin paa Gjorslev samt et enkelt Sted paa Møen, og at Præsten i Magleby har en lille trivelig amerikansk Race. Svineholdet i Almindelighed omtales ikke. I Holbæk Amts Beskrivelse fra 1844 meddeles, at man dersteds træffer flere Svineracer og navnlig 2, hvoraf den ene er stor og langøret, medens den anden er lille med opstaaende Øren. De første ere ikke trivelige, men kunne opnaa en betydelig Vægt. De smaa derimod ere trivelige, nøjsomme og blive hurtigt fede ved Affald fra Mejerierne. En spansk Svinerace findes paa en Gaard der i Amtet. Hofmann Bang beskriver 1843 Tilstanden i Odense Amt og meddeler, at Svineavlen der er gaaet meget frem i de senere Aar. Istedetfor de langbenede, tykhudede Svin med smaa Skinker og spidst Hoved, som før vare almindelige, saae man nu som oftest Blandinger af forskellige engelske, meklenborgske og holstenske Stammer, hvilke udmærkede sig ved at have Flæsket paa de rette Steder og ved deres lave Ben, tynde Haarlag, nedhængende Øren og store Trivelighed. Paa Ravnholt fandtes en ublandet engelsk Race af ualmindelig smuk Bygning. Hos Forpagter Mackeprang paa Langesø var

der indført en engelsk Race, hvis Afkom var meget søgt; det var ikke store, men trivelige Svin. Paa Nislevgaard var der Svin fra Holsten, ligesaa paa Holckenhavn, lavbenede, velvoxne Dyr, som man satte stor Pris paa. Paa Kjærsgaard fandtes smaa vestindiske Svin, om hvilke det hedder, at de ere stribede og arrige. Fra Svendborg Amt, der 1837 beskrevs af Dalgas, meddeles det, at Svineracen var meget trivelig, lavbenet men ikke stor.

For Jyllands Vedkommende beskrives Hjørring Amt 1839 af Brinck Seidelin. Han meddeler, at man derfra sælger en Del Svin og Grise til Norge, at et aargammelt Svin vejer 12—14 Lispund, at Racen i Almindelighed var ret god, men at Dyrene dog i Reglen vare højbenede og tykke i Huden. En god Bondegaard sælger sædvanlig 1 Svin aarlig. Beskrivelserne over Aalborg og Thisted Amter give ingen Oplysninger om Svinebestanden. Derimod meddeles fra Ringkjøbing Amt, at Svinene vest i Hind-Herred ikke lade noget tilbage at ønske i Henseende til Størrelse, hvorimod Dyrene ere fladribbede og skarpe af Ryg, Lænd og Kryds. Paa en enkelt Gaard findes portugisiske Svin fra Frederiksborg. I Viborg Amt, som 1839 beskrives af Steen Steensen Blicher meddeles det, at der af det ægte jyske Svin endnu udføres mange Syd paa, men at iøvrigt Englændere og Portugisere ogsaa have indtrængt sig i Svinestien paa den Egn, og, tilføjer Forfatteren, muligen til ingen Skade; thi skjönt de ikke ere saa store som vore egne, ere de mere trivelige. Randers Amt beskrives 1827 af Sekretæren i det kongelige Landhusholdningsselskab I. C. Hald. Han omtaler ikke selve Svineracen, men bemærker, at Svinebestanden saavel i Randers Amt som i hele Østeregnet ikke har nogen Betydning. De fleste Gaardmænd have en grisebærende So, men sælge for det meste Grisetillæget paa et Par Stykker nær i en Alder af 4 Uger. Ved Juletid slagtes saa Grisesoen og en Gris til Bondens Husholdning, en anden Gris overføres som Griseso for næste Aar.

I Skanderborg Amts Beskrivelse, som 1843 er forfattet af Schythe hedder det om Svinene, at de udgjøre en uvæsentlig Del af Besætningen. Det egentlige jyske Svin udmærker sig ved en langstrakt Krop, en krum Ryg, høje Ben og hængende Øren. Det plejer, naar det er fedt i 2det Aar, at veje 20 Lispund. Sædvanlig er det hvidt, dog findes enkelte plettede og sortbrogede. Endvidere meddeles det, at ogsaa Svineracen i det Amt er blevet noget blandet ved Svin fra Sjælland af en lille lavbenet engelsk Race, som indførtes til Vinding (Tyrsting Herred), hvorfra atter en Del udbredtes i Egnen, da man fandt sig vel tjent med dem. De vare trivelige og billige at holde, men opnaaede i Reglen kun en Vægt af 10 Lispund i fedet Tilstand. Paa Lillerup holdtes en Orne af engelsk Fuldblodsrace. Med Hensyn til Svinenes Pleje, da var den helt forskjellig efter Egnens Beskaffenhed og mange tilfældige lokale Omstændigheder. I de bedre Egne, hvor der var rigelig Mælk, fødtes de om Sommeren med Mælk og Valle, i de magre Egne stode de ofte tøjrede paa Græs og fik undertiden Kartofler eller Affald af Korn. Om Vinteren gik de Svin, der ikke vare bestemt til at slagtes, løse i Gaarden og toge deres Føde paa Møddingen og af det Affaldskorn, der kastedes til dem fra Laden.

6 | Fra Ribe Amt foreligger ingen Beretning om Svinebestanden, men if. en Artikkel i Ugeskr. f. Landm. 1876 om Svineholdet i det sydvestlige Jylland fremgaar det, at man i Tyverne slet ikke tillagde Svin der paa Egnen, man holdt ingen Grisesøer. Svinene kjøbtes af Driften, som Handelsmændene kom med fra Skovegnene østerpaa. Det var $\frac{1}{2}$ Aars Grise, tillagte om Efteraaret, som havde faaet Føden i Skoven om Vinteren, og som derefter i Vesteregnet levede i det Frie om Sommeren af Grønt, Spergel, Boghvede, Affald og Valle, indtil de saa fededes om Efteraaret, naar de vare 1 Aar gamle, og de opnaaede da en Vægt af c. 10 Lispund. I Trediverne skete der det Omslag, at man gik over til Hold

af Grisesøer, hvis Afkom i 3 Maaneders Alderen solgtes til Sønderjylland, hvor de omsattes paa Husum og Tønder Marked. Denne Omsætning holdt til henimod 1870, da almindelig Svinefedning kom igang.

Det fremgaar heraf, at vor Svineavl henimod Midten af Aarhundredet endnu spillede en underordnet Rolle i Landbruget, og at de gamle Racer, Landracerne, som de findes beskrevne fra Begyndelsen af Aarhundredet, endnu eksisterede, om end i forbedret Form, med tidligere Modenhed, i en stor Del af Landet, navnlig i Jylland. Paa den anden Side fremgaar det ogsaa, at en Forbedring af Racen paa mange Steder, særlig paa Øerne og navnlig paa Fyn, ved Indkjøb fra Udlandet afforædlede Dyr var kommet godt i Gang. De fremmede Avlsdyr vare navnlig komne fra England, og det lader til, at de ikke tilhørte nogen meget stor Race. Materiale til Forbedring var ogsaa hentet fra Hertugdømmerne og enkelt Vis fra Kina, Portugal, Spanien og andre Steder. — Plejen var som i Begyndelsen af Aarhundredet tarvelig.

Fra Midten af Aarhundredet er det saa, at der kommer Liv i vor Svineavl, saaledes som jeg forhen har paapeget ved Omtalen af Kreaturtællingerne, og den stærkt stigende Export af Svin og Flæsk.

Med den forbedrede Pleje af Svinene, som vort Mejerivæsens Udvikling medførte, og den dermed fremkomne Fordring om tidlig Modenhed harmonerede den gamle Svinebestand imidlertid ikke. Den var haardfør og nøjsom, men den var ikke trivelig, og da man udenfor Landet havde Racer, der bedre svarede til det nye Formaal, begyndte en Indførsel af saadanne og en Benyttelse af dem efter en betydelig Maalestok. Sammenligningen lykkedes, Krydsningerne svarede til Forvent-

Tab. 4. Oplysninger om de Racer, hvortil Landets Orner henregnes.

(Uddrag af Statistisk Tabelværk.)

Amt	1861				1866			1871		
	Antal	Engelsk Race	Landrace	Andre Racer	Antal	Engelsk Race	Landrace	Antal	Engelsk Race	Landrace
Kjøbenhavns	126	54	72	»	157	74	83	167	63	104
Frederiksborg	109	49	60	»	134	58	76	117	46	71
Holbæk	181	63	118	»	212	93	119	192	84	108
Sorø	168	67	101	»	206	81	125	206	87	119
Præstø	191	82	108	1	230	93	137	226	97	129
Bornholm	36	17	19	»	32	20	12	18	11	7
Maribo	207	98	109	»	230	112	118	174	101	73
Odense	129	51	78	»	163	48	115	130	47	83
Svendborg	160	75	85	»	169	63	106	149	73	76
Øernes Amter...	1307	556	750	1	1533	642	891	1379	609	770

Hjørring	83	53	30	»	116	68	48	86	46	40
Thisted	23	11	12	»	31	7	24	30	13	17
Aalborg	89	62	27	»	102	52	50	84	49	35
Viborg	54	26	28	»	76	55	21	68	48	20
Randers	69	55	14	»	99	67	32	86	58	28
Aarhus	39	26	13	»	65	46	19	154	83	51
Skanderborg	52	23	29	»	67	49	18	»	»	»
Vejle	74	42	32	»	128	90	38	110	73	37
Ringkjøbing	81	16	65	»	133	69	64	96	55	41
Ribe	53	19	34	»	83	50	33	63	30	33
Jyllands Amter ...	617	333	284	»	900	553	347	757	455	302
Hele Landet...	1924	889	1034	1	2433	1195	1238	2136	1064	1072
Hertugdømmet Slesvig	389	234	154	1	»	»	»	»	»	»
— Holsten	697	308	387	2	»	»	»	»	»	»
— Lauenburg	119	51	67	1	»	»	»	»	»	»

ningerne, og Forædlingen af vor Svinebestand skred rask og hurtigt fremad. Det varede ikke længe, før Svinene vare tjenlige til Afgang, inden de vare aargamle med en Vægt af 300 Pd., og Svin paa 200 Pd. leverede man snart i 7—8 Maaneders Alderen, ja de kunde endogsaa naa denne Vægt tidligere, naar man yderligere forcerede Fodringen.

Da der ved Kreaturtællingerne 1861, 66 og 71 søgtes Oplysning om Ornernes Raceforhold, viste det sig (se Tabel 4), at allerede i Aaret 1861 var henimod Halvdelen af Landets Orner af engelsk Afstamning, og de engelske Orners Antal tiltog yderligere i 1866 og holdt sig omtrent paa samme Højde i 1871. Siden den Tid har man ikke ad statistisk Vej søgt Underretning om Afstamningen. — Oplysninger af denne Art maa selvfølgelig ikke tages altfor bogstaveligt, det er næppe rimeligt, at alle de Orner, der staa opførte som engelske, i Virkeligheden have været fuldblods, men det er temmelig afgjort, at de alle have været mere eller mindre paavirkede af engelsk Blod. Det er ogsaa højst sandsynligt, at en Del af de Orner, der staa opført som henhørende til Landracen, have været noget forædlede. Som det vil ses af samme Tabel, er der ikke et eneste Amt i hele Landet, der har været upaavirket af engelsk Indblanding.

For at danne en Forestilling om hvorfra de fremmede Dyr ere komne ind i Landet, har jeg efter statistisk Tabelværk udarbejdet en skematisk Fremstilling af vor Import af levende Svin (Tab. 5) fra 1852 til 95. — Indtil 1864 kan man ikke afgjøre, hvormange der ere gaaede til det egentlige Danmark og hvormange til Hertugdømmerne, og det bereder for denne Periodes Vedkommende nogen Vanskelighed med Hensyn til den Betydning, man skal tillægge Importen; thi de fleste af de Dyr, der ere indførte til det samlede Rige fra Altona, Vandsbeck, Hamburg, Hannover, Lauenburg, Lübeck og Sverige ere næppe anvendte til Avl. Men jeg har dog

Tab. 5. Indførsel af Svin og Grise til Danmark og Hertugdømmerne.
(Uddrag af Statistisk Tabelværk.)

Aar	England	Lauenburg	Hamburg	Altona og Wandsbeck	Lübbeck	Mecklenborg	Sverige	Spanien	Dansk Vestin- dien	Ostindien og Kina	Portugal og Madeira	Hannover	Andre Lande	Sum
1852	25	»	»	»	»	9	7	»	7	»	»	»	9	57
1853	26	»	634	494	81	»	96	»	30	»	»	372	625	2358
1854	64	718	247	556	98	1	150	2	25	»	»	194	16	2071
1855	35	789	425	397	117	3	248	»	19	1	»	560	16	2610
1856	47	499	362	451	102	1	61	2	16	»	2	381	27	1951
1857	41	640	407	810	112	16	60	1	4	1	»	398	16	2506
1858	76	815	1693	495	85	»	274	»	16	»	»	426	18	3898
1859	91	686	609	406	88	»	1015	»	16	»	1	112	20	3044
1860	85	812	556	199	68	»	310	1	9	»	3	166	31	2240
1861	63	1996	810	202	106	8	217	»	5	»	»	183	22	3612
1862	56	1285	1259	206	115	»	258	»	10	»	»	342	32	3563
1863	51	»	2	»	»	»	42	»	11	»	»	»	22	128

Anm. For Aarene 1852 og 1863 gjælde disse Tal for Danmark alene.

ikke villet undlade at tage Oplysningerne fra denne Tid med, fordi der netop den Gang fandt betydelig Import Sted fra England, og alle de engelske Dyr ere rimeligvis tagne i Brug i Avlens Tjeneste. Foruden de nævnte Lande har ogsaa andre leveret os Svin, vi have altsaa forsøgt en hel Del andre Racer end de engelske, men kun disse have faaet Betydning. Se vi paa den anden Afdeling af samme Tabel, som gjælder for Perioden 64—94, vil det bemærkes, at vi have modtaget en betydelig Del Svin og Grise fra Slesvig, Holsten og Lauenburg. Denne Indførsel vedvarer lige til Midten af Firserne. En stor Del af disse Svin fra Hertugdømmerne ere ligeledes tagne i Brug i Avlens Tjeneste, og de fleste af dem have, som det fremgaar af Landbrugslitteraturen, været af mere eller mindre engelsk Oprindelse, hvilket Oplysningerne i Tab. 4 ogsaa giver Grund til at formode. Importen fra Sverige, der i denne Tabel figurerer med store Tal, har ingen Betydning for Avlen, det er dels Brugsdyr, dels Transitgods. Som det vil ses, har Indførslen af Svin fra England været stærkest i Begyndelsen af Perioden fra 52—63; fra 63 til 80 har den direkte Import af engelske Svin kun været ringe, men blusser saa atter op igjen. Aarsagerne hertil skulle vi senere komme ind paa.

De Racer, som have havt størst Betydning for vor Svinebestands Forædling, ere altsaa de engelske, men da Englænderne have specialiseret deres Svineavl som al anden Husdyravl saaledes, at de have mange forskellige Racer, har det sin store Interesse og Betydning at faa fastslaaet, hvilke bestemte Racer eller Racetyper, der have været benyttede til Forædling af vor Svinebestand. I saa Henseende findes i Landbrugslitteraturen ret fylde Oplysninger, dels Udtalelser om Racernes Navne og Udseende, dels enkelte Illustrationer. Det fremgaar heraf, at de Racer, som vi væsentligst have benyttet fra 1850—1880, ere de middelstore engelske Racer, dybe, brede, trivelige, firskaarne

(Trans-
it)

Dyr med forholdsvis fine Knogler og af Berkshiresvinets Type, en Type, der udmærket passede til vort Hovedmarked, Hamburg. Selve Berkshireracen har i Begyndelsen af Perioden været stærkest benyttet baade paa Øerne og det østlige Jylland samt i Hertugdømmerne, senere har den middelstore Yorkshirerace faaet betydelig Udbredelse. Andre Racer, som i Type stode disse nær, have ogsaa været indførte, og, som det synes, ret rigeligt benyttede, saaledes Suffolkracen, der i Begyndelsen af Tredserne fandtes paa Gjeddesdal og mange Steder i det sydlige Sjælland, og den sorte Essexrace.

Som det fremgaar af den skematiske Oversigt over de indførte Dyr, vilde de direkte importerede engelske Svin have været ganske utilstrækkelige til at gennemføre en Forædling af den danske Svinebestand. Men paa enkelte Steder er der herhjemme paa Grundlag af de indførte engelske Svin dannet *Racecenter*, hvorfra Spredningen har fundet Sted. Det lader til, at det navnlig er de middelstore Yorkshiresvin, der paa den Maade ere spredte i Landet. I Tredserne er der saaledes udgaaet mange Tillægsgrise fra de engelske Svinehold paa Ravnholt og Holckenhavn paa Fyen og fra Dronninggaard paa Sjælland. Et Avlscenter for den middelstore Yorkshirerace, der i Tiden fra 1874 til 1886 har spillet en betydelig Rolle, er Henneberg Ladegaard, hvis Ejer Kammerraad Hansen har været saa velvillig at give mig detaillerede Oplysninger i saa Henseende. Han modtog i Aaret 1873 4 Ungsvin fra England, 1 Orne og 3 Søer, som kostede 560 Kroner. Alle de indkjøbte Dyr udviklede sig godt og bleve fortrinlige Avlsdyr, og uagtet der ikke averteredes, indløb der dog saa mange Bestillinger paa Tillægsdyr, at Ordrene undertiden ikke kunde bestrides. Jeg skal ikke gaa i Enkeltheder angaaende de Steder, hvor Tillægsdyrene ere gaaede hen, men kun bemærke, at jeg har Oplysninger om Afsætningsstedet for 308 Orner og

364 Søer, som ere spredte over hele Landet og navnlig ere komne Jylland og Fyn tilgode. Det var sunde, stærke, middelstore, trivelige Dyr, der kunde opnaa meget betydelig Vægt og navnlig egnede sig til Produktion af Fedesvin. Da England blev vort Hovedmarked indskrænkedes Efterspørgslen, og Forpagter Hansen gik over til at holde andre Svin.

Et Avlscenter fra Halvfjerdserne fandtes ligeledes paa Rosendal paa Fyen hos Proprietair Andersen. Det var dog ikke ægte, men Halvblodssvin, der udgik derfra, og de stammede alle fra en enkelt Orne, som Hr. Andersen havde købt paa Brattingsborg, og hvis Forældre, som vare af stor Yorkshirerace, vare indkøbte i England. Hvormange Tillægsdyr, der ere udgaaede derfra, eller de bestemte Steder, hvor de ere gaaede hen, kan ikke oplyses, men efter Ejerens eget Udsagn holdtes Ornen, til den var 8 Aar gammel, og dens Afkom spredtes over hele Fyn. Et Avlscenter for Berkshiresvin har ifølge Dyr læge Fabricius's Meddelelse existeret paa Frederiksberg paa Langeland i Begyndelsen af Halvfjerdserne, det fik dog navnlig Betydning for det nærmeste Opland.

Da det er mig om at gjøre at fastslaa, hvilken Race-type man tilstræbte her i Landet indtil 1880, maa jeg endnu omtale de Principper, der gjorde sig gjældende ved Bedømmelsen af Svin paa vore ledende Skuer, Landmandsforsamlingerne. 1869 i Kjøbenhavn og 1872 i Nykjøbing stillede man følgende Fordringer til det ideale Svin. Det skulde have et lille, kjødfuldt, fint Hoved med smaa Øren og kort Snude, Halsen skulde være kort, kjødrig og i lige Flugt med Ryggen. Brystet rummeligt, Ryggen lige og bred med ens Bredde fra Forboven til Krydset, Krydset lige og bredt med vel ansat Hale, Ribbenene godt hvælvede, Benene korte, fine, velstillede med kraftig Overarm og god Overgang fra denne til en kjødfuld Bov. Svinet skulde endvidere have fyldige Skinker og en god Gang.

Det var altsaa netop de Former, som vare mest yndede paa Fedesvinene i Hamburg, de Former, som ere ejendommelige for den middelstore engelske Svinetype. Ved Landmandsamlingen i Svendborg 1878 havde man ganske samme Ideal, kun stillede man ikke den Fordring, at Ørene skulde være smaa.

Efter alt at dømme havde vi da ogsaa i Slutningen af Halvfjerdserne en Svinerace i Danmark, som gjennemgaaende tilfredsstillede Hamburgmarkedets Krav, en Svinerace, der var sund og trivelig, og hvis Fordringsfuldhed stod i god Overensstemmelse med de Forhold, vi kunde byde. Navnlig gjaldt dette Øerne og det østlige Jylland samt Limfjordsegnene.

Allerede i 1862 udtalte vor bekendte Landsmand Buus i en Artikel i Tidsskrift for Landøkonomi, »at vi paa mange Steder skulde være varsomme med at gaa ind paa nye Krydsninger, og ikke anse enhver Indblanding af fremmed Blod for en Forbedring. Der findes i Danmark flere Stammer af mellemstore Svin, som sikkert staa paa et saadant Standpunkt, at man nødvendigvis maa være meget streng ved Valget af fremmede Tillægsdyr, naar ikke en Indblanding af fremmed Blod skal bringe Stammen tilbage«.

Fra de hjemlige Exportslagterier, som arbejdede paa det engelske Marked, lød derimod høj-røstede Klager, om at vore Svin vare for fede og for lidet kjødrige, og Exportslagterierne i Hamburg betalte vore Slagterisvin med en noget lavere Pris end Svinene fra Hertugdømmerne.

Omkring Aaret 1880 var det saa, at England begyndte at blive os en god og stedse bedre Kunde, og Bestræbelserne for en yderligere Forbedring af Svineavlen begyndte nu at rette sig efter det engelske Markeds Fordringer, finlemmede, finskindede, lange kjødfulde

Svin med et tyndt Spæklag og en levende Vægt af 160—200 Pd. Og fra dette Tidspunkt kan der konstateres et meget betydeligt Omslag i vor Svineavl. De Forandringer, som denne er undergaaet, ere meget store. Forandringen skyldes den Omstændighed, at man til Forædling af vor Svinebestand i meget udstrakt Maalestok har gjort Brug af Englands store Svineracer med deres betydelige Længde og Kjødfuldhed, medens man jo hidtil havde holdt sig til Englands middestore Racer med de kompakte Former.

Man forsøgte navnlig 2 Racer, den store, hvide forbedrede engelske Svinerace eller, som vi i Almindelighed kalde den, det store Yorkshiresvin samt Tamworthracen. Den sidste har dog aldrig vundet videre Udbredelse eller faaet Betydning for Landet som Helhed. Forandringen skyldes altsaa i Hovedsagen det store Yorkshiresvin. Fra Midten af Halvfjerdserne var der indført enkelte Exemplarer af denne Race gennem de københavnske Svineslagterier samt fra Aarhus Svinestagteri, de stammede alle fra Mr. Howard i Bedford.

Men det store Yorkshiresvins Betydning fik ingen rigtig Art, før Magnus Kjær i Aaret 1880 begyndte at indføre Yorkshiresvin til Holstebroegnen, hvor der blev oprettet et Svineslagteri 1879. Svinebestanden der paa Egnen var endnu, da Slagteriet oprettedes, meget primitiv, den stod efter samstemmende Oplysninger af Magnus Kjær og flere ældre Landmænd der i Egnen omtrent paa samme Standpunkt som det jyske Svin i Erik Viborgs Dage. Det var store, grove Svin med et langtrynet Hoved, en børstefuld Ryg og tykt Skind. Magnus Kjær tog strax fat paa Landracens Forbedring ved at indføre Svin af den store forbedrede engelske Svinerace fra de bekjendte Opdrættere i England, Howard, Earl af Ellesmere og P. Eden og senere i større Udstrækning fra Sanders Spencer. Magnus Kjær indførte saavel Orner som Søer, han holdt selv et lille Svine-

hold af racerene Dyr, som han imidlertid snart opgav og overleverede til Brugeren af Feldingholm, en Gaard i Nærheden af Holstebro. De indkjøbte Orner udstationerede Magnus Kjær til almindelig Afbenyttelse hos Gaardejere rundt omkring i Slagteriets Opland. Saa ofte som Ornerne gik af, afløstes de saavidt som muligt af andre ægte Dyr. som han dels drog af sit eget Svinehold, dels af det ægte Svinehold paa Feldingholm, eller af direkte indførte engelske Orner. Sammensmeltningen med den gamle Landrace gik over Forventning godt, Forædlingen skred mere og mere fremad, og Produktet paa Holstebro Svineslagteri kom hurtigt til at indtage en fremragende Plads paa det engelske Marked, hvor det betaltes med højeste Pris. Landmændene i Egnen vare vel tilfredse med Forandringen, de havde nu faaet et triveligt og godt Svineslag, og nye Ornestationer oprettedes rundt omkring, de forsynedes stadig med Orner fra selve Slagteriet; og Svineholdet, som forhen kun havde givet ringe Udbytte, blev nu en stor Indtægtskilde for Befolkningen i Holstebroegnen. Grisetillæget steg i forbavsende Maalestok, og ved Siden af Salget til Slagteriet kom Salg af Tillægsgrise til at spille en stor Rolle. I Vestjyllands Kjøbstæder holdes ugentlig Grisemarked, og herfra ere Holstebrosvinene yderligere spredte over store Egne af Jylland. Hele Viborg-, Randers-, Silkeborg- og Skanderborgegnen fik paa den Maade tilført en Mængde Tillægsdyr.

Men ogsaa paa anden Maade end gennem Markederne er Holstebroblodet kommet omkring. I Horsens-egnen, hvor jeg har haft Lejlighed til at foretage en Undersøgelse af Svinebestanden, oprettedes Landets første Andelsslagteri 1888. Samme Aar indkjøbte nuværende Direktør Hansen c. 200 Sogrise og 30 Ornegrise foruden enkelte halvvoxne og springdygtige Orner fra Holstebroegnen, og disse Dyr spredtes over hele Slagteriets Opland, saaledes at der næsten i hvert Sogn kom Holstebrosvin, der for en Del afløste den tilstedeværende Bestand af tætte, dybe i Reglen, hvide, langørede Hamborgsvin.

Siden den Tid er der, navnlig de første Aar, Slagteriet arbejdede, tilført mange Holstebrosvin til Egnen, ligesom Private selv have gjort Indkjøb deroppe.

Til Hjørring Amt er der af det private Slagteri i Hjørring strax efter dettes Oprettelse i 1885 indført saavel Orner som Søer fra Holstebroegnen, i hvor stor Udstrækning kan ikke afgøres. 1890 indførte samme Slagteri 40 Søer, som bortloddedes gennem Landboforeningen.

Aarhus Svineslagteri har ogsaa indført en Del Orner og Søer fra Holstebroegnen.

Til Øerne er der ligeledes gennem Slagterierne ført Holstebrosvin. Navnlig har jeg ved mine Undersøgelser kunnet konstatere dette i Slagelse-, Ringsted-, Kjøge- og Masnedsundsegnen. Sidstnævnte Slagteri, som oprettedes 1889, har hentet c. 300 Grise derfra.

Men ogsaa paa andre Maader end ved Slagteriernes Indkjøb af Holstebrosvin spredtes disse i Danmark. Der opstod nemlig i Holstebroegnen flere Handelsmænd, som opkjøbte og solgte Tillægsdyr, og fra disses Haand er forsendt en Masse Svin. Af en enkelt af disse Handelsmænd, Møller-Olsen St. Pilgaard, har jeg modtaget detaillerede Oplysninger om Forsendelse af Holstebrosvin, navnlig Orner, til 105 Steder spredte i hele Landet. Endelig maa jeg gjøre opmærksom paa, at enkelte af de Mænd, der have modtaget baade Orner og Søer fra Holstebroegnen, have havt saa meget Held med Tillæget, at de atter have kunnet sælge ægte Holstebrosvin.

Af det anførte antager jeg, det er indlysende, at Holstebroegnen har faaet en stor Indfyldelse paa Landets Svinebestand. Det er klart, at den Udlænsning paa Tusinder af Avlsdyr har skadet selve Holstebroegnen betydeligt. Der havde været gode Betingelser for at danne Svinestammer, men Landmændene i den Egn ere mere Handelsmænd end Opdrættere, de have ikke forstaaet at holde paa det bedste, som let er lokket fra dem for en Betaling, der har staaet lidt over den sædvanlige Markedspris, og karakteristisk i saa Hen-

seende er det, at der ikke findes en eneste Opdrætter i Holstebroegnen, der med Rette kan kaldes Indehaver af et Avlscenter.

Men Holstebroegnen er ikke ene om at have indført Svin af den store Yorkshirerace fra England. Saadanne ere ogsaa indførte af andre Slagterier og af enkelte Private. Jeg har i denne Forbindelse tidligere omtalt de kjøbenhavnske Slagterier og Slagteriet i Aarhus. Hertil skal jeg føje Horsens, Slagelse, Hjørring, Holbæk og Maribo Slagterier og af private Opdrættere Sørensen Dortheasminde og Langkilde Christianslund. Omtalte Slagterier have dog ikke faaet en tilnærmelsesvis saa stor Indflydelse paa vor Svinebestands Udvikling som Holstebro Svineslagteri, navnlig fordi de fleste af dem kun have indført Orner. Et enkelt Indkjøb af Orner og Søer fra England til Slagelse Andelsslagteri, som i det Hele ikke havde megen Glæde af denne Import, efterlod dog en Besætning af Yorkshiresvin hos Gaardejer Frands Frandsen i Havrebjerg, som har haft nogen Betydning for Omverdenen.

Men 2 af de omtalte private Mænd, som indførte store Yorkshiresvin, have haft en meget betydelig Indflydelse paa Svineavlen her i Landet, nemlig Proprietær Langkilde Christianslund ved Bogense og Proprietær Sørensen Dortheasminde ved Horsens, der begge have sendt Masser af Tillægsdyr af ægte Race navnlig Orner til alle Egne af Landet, og fra disse Besætninger er der atter fremstaaet ægte eller delvis ægte Stammer, der have spredt Avlsdyr. Dortheasmindecentret, der oprettedes 1890, har navnlig virket i Jylland, medens Centret paa Christianslund, der begyndte sin Virksomhed 1884, hovedsagenlig har haft Øernes Marked. Fra Christianslund har jeg Oplysning om Salg af Yorkshiresvin til 178 forskellige Mænd i Danmark, navnlig bosiddende i Fyn, Sjælland, Bornholm, Lolland-Falster og Vejleegnen.

Det vil saaledes skønnes, at den store York-

shirerace, om end den kun er indført i et forholdsviis ringe Antal fra England, vel næppe i 200 Exemplarer, desuagtet har faaet en betydelig Indflydelse paa vor Svineavl. Der er ikke Tvivl om, at den har bidraget meget til at fremme den Form paa vor Svinebestand, som tilfredsstillter Englændernes Fordringer til vort Flæsk. Derimod har den ikke fremmet vor Svinebestands Haardførhed, Sundhed og Levedygtighed.

Gjenemgaaende maa det dog siges, at vi have en sund, trivelig og hurtigt voxende Svinebestand her i Danmark. Formen og Evnen til at tilfredsstille det engelske Marked er forskjellig i de enkelte Landsdele. I Almindelighed staar Jylland i saa Henseende betydeligt over Øerne, hvad der hænger naturligt sammen med de Fakta, som fremgaa af den meddelte Udvikling, at Jylland fra Aarhundredets Begyndelse har havt en større og længere Race end Øerne, at Jylland tidligere er slaaget ind paa Fabrikationen af Slagterisvin, og at Jyderne ogsaa m. H. t. Benyttelsen af den store Yorkshire-race have været nok saa ivrige som Øboerne. Som almindelig Regel gælder det, at Slagterisvinene i Jylland have den Vægt af 160--200 Pd., som Slagterierne fordre i 5 à 7 Maaneders Alderen, medens Svinene paa Øerne gaa en Maaned længere. Men iøvrigt staar dette Vægtspørgsmaal selvfølgelig i nøje Forhold til den anvendte Fodring.

Hvormeget der endnu staar tilbage, inden vi hæve vor Svinebestand til fuldt ud at svare til det engelske Markeds Krav, fremgaaer ret tydeligt af de Meddelelser, jeg i Indledningen til mit Foredrag gav om Klassifikationen af Flæsket paa vore Slagterier, og at der i Arbejdet paa Forbedringen er en Skat at hæve af stor Værdi og Lødhed, derom kan der ikke være mindste Tvivl.

Da Baconfabrikationen nu maa siges at være Hoved-formaalet for vor Svineproduktion, og da Bestræbelserne for vor Svineavl's Forbedring baade paa Landets mindre og store Dyrskuer, saaledes blandt andet paa vor sidste Landmandsforsamling samt i de fleste Landbohjem, gaa og naturligt bør gaa i Retning af en Forbedring af vort Slagterisvin, var det for mig af stor Vigtighed nøjagtigt at sætte mig ind i de Krav, som Englænderne stille til vort Flæsk. Jeg havde vel tidligere sat mig ind i dette Forhold, men da jeg nu stod overfor en saa stor Op-gave, som den jeg iaften har den Ære at give Beret-ning om, følte jeg det som en Nødvendighed paany at undersøge denne Sag. Jeg anmodede derfor det kongelige Landhusholdningsselskab om at maatte rejse til Eng-land, fik ogsaa beredvillig Tilladelse og Rejseunderstøt-telse dertil, og jeg besøgte da Flæskemarkederne i Lon-don, Liverpool, Manchester og Bermingham i Januar Maaned ifjor.

Jeg skal ikke her give nogen detailleret Beretning om denne Rejse, men kun fremhæve ganske enkelte For-hold, som have særlig Betydning for den Sag, vi iaften forhandle.

Først og fremmest da dette. Det Svin, som Englænderne ville have, og som de ville betale, maa have en tynd Hud, fint Knoglesystem, kjød-
rigt Flæsk og ringe Spæklag, tyk Bug og gode
Skinker, det maa helst tillige være langt, da Mellemlæsket har den højeste Værdi, og det maa have en levende Vægt af 160 til 200 Pd., saaledes at en Balle, lig 4 Sider vejer omtrent 2 Ctn.

Dernæst, at det er af højeste Vigtighed for os at sætte al Magt ind paa at frembringe en saadan Vare paa Grund af den voxende Kon-kurrence fra Canada. Endnu konkurrere vi med Irland, og saa vidt jeg kunde skjønne af det irske Flæsk, jeg saa, har dette en meget høj Kvalitet, medens Canada

endnu staar tilbage. Men det canadiske Flæsk har, siden jeg saa det forrige Gang, forbedret sig meget betydeligt i Kvalitet, og skulle vi først konkurrere med dette, ser det galt ud.

Vore Bestræbelser maa derfor i høj Grad være rettede paa at højne Kvaliteten af vort Flæsk, hvis vi ville holde os paa det engelske Marked; thi der er altid gunstig Afsætning for prima Varer.

Naar vi nu skulle gaa over til at behandle Spørgsmaalet om den Retning, hvori vor Svineavl fremtidig bør ledes, da maa vi erindre, at der er mere end ét Hensyn at tage. Der er først Hensynet til det Produkt, der bedst svarer til Markedets Fordringer, og i saa Henseende maa vi concentrere Opmærksomheden paa det engelske Marked, som nu absolut er vort Hovedafsætningssted, og som ogsaa synes at skulle være det i en overskuelig Fremtid, men dernæst er der Hensynet til de Egenskaber, som Landbruget maa stille til de levende Dyr, for at disse paa fordelagtig Maade kunne indordnes i den naturlige Bedrift.

Lad os da først i Korthed fremdrage et Billede af, hvorledes Kursen hidtil er styret. Vi havde endnu i Midten af Aarhundredet en tarvelig, men haardfør, sildig moden Landrace, som ikke svarede til de Krav, som Omslaget i Landbruget førte med sig. Vi begyndte da at indføre fremmede Dyr af de middelstore Racer fra England og af tilsvarende Typer fra de mere fremmelige Svinehold i Hertugdømmerne. Landbruget følte sig vel tilfreds dermed, og de ledende Kræfter i Husdyrbruget søgte ikke at sætte nogen Stopper derfor, tværtimod opmuntrede de ved Præmieringen paa Dyrskuerne til at fortsætte i det indledede Spor, man gav højeste Præmier til de tidligst modne Dyr med kompakte Former, som bedst tilfredsstillede Markedets Krav; de tidligere citerede

Udtalelser af Buus fra Midten af Tredserne maa være os en Borgen for, at man handlede klogt; Landmændene vare tilfredse med det opnaaede Resultat, Dyrene passede godt i den hjemlige Bedrift og tilfredsstillede Kundene paa Markedet. Professor Prosch udtalte ved Beskrivelsen af Landmandsforsamlingen i Kjøbenhavn 1869, at han antog, at man med Hensyn til Svineavl var slaaet ind paa den rette Vej. Som tidligere omtalt støttedes denne Præmieringsmaade endnu ved Landmandsforsamlingen i Svendborg 1878; der præmieredes ogsaa baade racerene Svin og Krydsninger mellem hinanden, naar de blot havde den tidlige Modenhed og de kompakte Former. Ja Formanden for Bedømmelsen, Etatsraad Eckardt udtalte endogsaa, at der sikkert næredes det almindelige Ønske fremdeles at indforskrive rigtig passende gode Svin fra Udlandet, især fra England, thi de indførte Svin havde mange Gange bragt meget Held. Ved Landmandsforsamlingen i Aalborg 1883 bedømtes tildels efter samme Principper som forhen. Efter den Tid er der ikke sket anden Forandring i Princippet ved Dyrskuebedømmelsen, saa vel paa de lokale Skuer som paa den eneste Landmandsforsamling, hvor der efter den Tid er udstillet Svin (Randers 1894), end at man har lagt Vægten paa andre Former end forhen. Racerene Svin og Krydsninger af begge Køn ere præmierede i Flæng, og Landbruget har i udstrakt Maalestok gjort Brug af fremmed Blod.

De ledende Kræfter i Landbruget have altsaa — om end langtfra rationelt — lige siden Aarhundredets Midte og forøvrigt længe før den Tid arbejdet paa en gennemført Krydsning af det danske Landsvin med engelsk Blod.

Den eneste Mand, der lige indtil de seneste Aar, offentlig har gjort Forsøg paa at modvirke denne Tendens, har, saavidt mig bekjendt, været Buus, der som tidligere anført allerede i Tredserne hævdede en advarende Røst med Hensyn til Indførsel af nye Racer.

Vi komme nu tilbage til Spørgsmaalet, hvorledes Svineavlens bør ledes i Fremtiden, om vi uforandret bør følge det Spor, vi ere inde paa, eller om vi bør bryde nye Baner.

For at komme til Klarhed over denne Sag maa vi drøfte Spørgsmaalene, om vi bør anvende en gennemført Krydsning med bestemte Racetyper, eller om vi uden fremmed Indblanding bør bestræbe os paa at udvikle Landracen eller endelig, om vi bør slaa ind paa den saakaldte enkelte Krydsning.

Gjennemført Krydsning. Ved en gennemført Krydsning forstaar man som bekjendt den ene Races gradvise Overgang til en anden Race, fremkaldt derved, at ægte Handyr fra den attraaede Race stadig benyttes til Sammenparring med de stedse mere og mere forædlede Hundyr af den Race, som forsvinder. Naar jeg har tilladt mig at kalde Præmieringen af Svin ved det sidste halve hundrede Aars Dyrskuer for en Vejledning i Retning af gennemført Krydsning, er dette altsaa ikke ganske rigtigt; thi hvis dette var Tilfældet, vilde Handyr af blandet Herkomst ikke være tilkjendt Præmie, ligesom Hundyr af ægte og blandet Oprindelse ikke vilde have konkurreret sammen; men jeg kjender ingen bedre Betegnelse paa den anvendte Fremgangsmaade, som jeg jo iøvrigt ogsaa karakteriserede som lidet rationel. Den anvendte Fremgangsmaade har i Virkeligheden om end ubevidst styret mod samme Maal som en gennemført Krydsning, kun har den været langsommere i sin Virkning og mindre vejledende.

Hvis den gennemførte Krydsning imidlertid hurtigst vilde føre os til det attraaede Maal, burde man jo saavel ved Dyrskuerne som i den hjemlige Bedrift slaa ind paa den for Alvor, og altsaa bestandig foretrække Handyret af den ægte Race og Hundyr af saa stærkt forædlet Herkomst som muligt, selvfølgelig med behørigt Hensyn til Dyrenes Form. Og skulde de ledende Kræfter i

Landbruget kun arbejde paa Fremstillingen af det bedste Produkt for Markedet, tror jeg, at den Vej var meget anvendelig, og at den Race, som vi nu have valgt til Forædling af vor Svinebestand, nemlig den store Yorkshirerace, meget godt egnede sig dertil; thi dennes Krydsning med selv stærkt forædlede Dyr giver gennemgaaende et fint Produkt.

Men vi have ogsaa det andet Hovedhensyn at tage i Betragtning, Hensynet til de Egenskaber hos Dyrene, som gjøre disse fordelagtigt anvendelige i den praktiske Landbrugsbedrift, og af dette Hensyn vil jeg paa det alvorligste fraraade Anvendelsen af den gennemførte Krydsning.

De Herrer ville med Rette fordre en Begrundelse; thi er den her fremsatte Anskuelse rigtig, maa den fremtidige Ledelse af Svineavlen være anderledes end den, der hidtil har været anvendt.

Begrundelsen skal heller ikke søges, den ligger lige for Haanden. Vil man fremme vor Svineavl ved en gennemført Krydsning med den store Yorkshirerace, som er den eneste Race, der Tiden er Tale om at benytte, maa vi huske, hvilket Maal vi stile efter, vi stile efter det Maal at skabe os en Race, som er fuldstændig lig det Forædlingsprodukt, vi benytte. Spørgsmaalet bliver derfor, om det danske Landbrug vilde være tjent med at have en saadan Svinebestand. Hertil vil jeg svare, at en saadan Svinebestand aldeles ikke vilde passe for den almindelige danske Landmand, hvis Tarvvinetop maa tage Sigte paa, naar der tales om at lede det danske Husdyrbrug. Og denne Opfattelse er et af mine Undersøgelsers Hovedresultater. Den store, hvide forbedrede engelske Svinerace eller det store Yorkshire-svin er en for det danske Landbrug altfor kjælen og fordringsfuld Race, navnlig gjælder dette de ganske unge Dyr, der fødes smaa og lidet modstandskraftige, med Fordring paa omhyggelig Pleje og rigelig Mælk, hvad Moderen meget ofte mangler, Afkommet fordrer endvi-

dere en minutiøs Omhyggelighed i Overgangsperioden fra Modermælk til anden Føde, og af den Grund gaar, som man siger, mange af de unge i Brokkassen, de dø eller sættes saameget tilbage i Væxt, at Opdrætningen bliver for kostbar. Jeg kunde fra selve Indlandet nævne flere Exempler paa, at dygtige Opdrættere have forladt den rene Race af den nævnte Grund, og gaar det saaledes hos den virkelig dygtige Opdrætter, hvorledes vilde det da gaa hos den almindelig Landmand.

Ja vi behøve end ikke at gaa til den helt rene Race, vi kunne blot gaa til de Opdrættere, der ved planmæssigt Arbejde ere komne højt i Forædlingsrækken, de sige, — selvfølgelig med Undtagelser — der er ikke den Væxt og ikke den Haardførhed i vor Svinebestand, som da Blodet var mindre fint, vi vare mere tilfredse med det Standpunkt, vi indtog tidligere, da vi havde vore mindre forædlede Søer og de ægte Orner. Rigtigheden af denne Anskuelse er et andet Hovedresultat af min Undersøgelse.

Jeg finder det derfor formaalstjenligt, at der foretages en Forandring i Svineavlens Ledelse, fordi det Maal, den stiler hen imod, ikke er tilfredsstillende for det danske Landbrug. Men jeg fordømmer ikke den Fremgangsmaade, der hidtil er anvendt, jeg mener, at den er forsvarlig lige til de senere Tider; men jeg føler mig overbevist om, at vi nu have naaet den Grænse, da vort Avlsmateriale i Almindelighed ikke bør tilføres mere fremmed Blod. Jeg tænker her nærmest paa Sørne, der ved yderligere Forædling ville blive daarligere Mødre, idet de ville faa ringere Malkeevne samtidig med, at de føde mindre modstandsdygtige Kuld. Men skulle vi skærme vor Sobe-stand for yderligere Forædling, bliver det ogsaa nødvendigt at holde Orner, der staa paa samme Forædlingstrin, og dette Maal kunne vi kun naa ved at arbejde hen til

Dannelsen af en Landrace. Herpaa mener jeg da

ogsaa, at Husdyrbrugets ledende Mænd nu bør anvende al Magt, det er den solideste Vej til Fremgang og den Vej, der i Længden vil bringe størst Fordel.

Hertil vil fra mange Steder blive svaret, ja men den gamle danske Landrace existerer jo ikke mere. Vi have jo ikke andet end Krydsningsprodukter, hvad der jo blandt andet tydeligt fremgaar af den Udvikling af vor Svineavls Historie, som netop er bleven fremført.

Kjendsgjæringer kunne ikke benægtes. saaledes forholder det sig i Virkeligheden. Den gamle danske Landrace, saaledes som den beskrives af Erik Viborg, er forlængst forsvunden, vi ville forgjæves søge et eneste Svin i hele Landet, som er af ublandet gammel dansk Herkomst.

Men dette er ikke noget Bevis for, at vi ikke kunne danne en Landrace paa det tilstedeværende Materiale. Vi maa i denne Forbindelse erindre, at Racerne i det Hele taget ikke have været til i deres nuværende Skikkelse fra Tidernes Begyndelse, de ere først udformede lidt efter lidt, efterhaanden som Naturen i Forbindelse med menneskelig Snille har udviklet og vedligeholdt visse ejendommelige Former.

Og dernæst maa vi erindre, at Størstedelen af Nutidens Kulturracer ikke ere dannede af en enkelt tilstedeværende Landrace, som efterhaanden ved Plejens og Udvalgets Magt er bragt til større Fuldkommenhed, de hvile tværtimod næsten alle paa en temmelig blandet Rod. Vi behøve i saa Henseende ikke at gaa udenfor Landets Grænser, vi kunne blot tænke paa deu jydsk Hest eller det røde Kvæg, og enhver, der er lidt kjendt med disses Historie vil vide, at Fundamentet er blandet. Ja, ganske det samme gjælder om de engelske Svine-racer, som ere bragte til høj Grad af Fuldkommenhed, heller ikke disse hvile paa én eneste Landrace, men paa Blandingsgods.

Endelig maa vi huske paa, at vort gamle danske Landsvin ikke vilde have staaet paa det oprindelige Trin,

hvis vi ved Udviklingen af vor Svineavl gennem det sidste halve hundrede Aar havde holdt os til det alene, det vilde ved de gunstige Forhold, det var blevet underkastet, have undergaaet store Forandringer og rimeligvis nu indtaget et lignende Standpunkt som de bedre Blandingsformer. En Race som vor gamle Svinerace vilde slet ikke svare til Nutidens Fordringer til en Landrace, den vilde være for tarvelig.

Jeg føler mig overbevist om, at vi paa Grundlag af det tilstedeværende Avlsmateriale formaa at danne en tilfredsstillende Landrace.

At der i Landbruget er Trang til, at en saadan Opgave skulde tages op, derom nærer jeg ikke den aller mindste Tvivl. Det er nemlig et Hovedresultat af mine Undersøgelser og et Resultat, som er fremkommet i alle de Egne af Landet, hvor jeg har undersøgt Svinebestanden, at Landmændene i Almindelighed søge de saakaldte »grovere Søer af Landrace« d. v. s. saadanne, som have saa lidt nyt engelsk Blod som muligt, fordi disse Dyr give dem et mere tilfredsstillende Resultat end de stærkere forædlede Individuer. Dette er en Kjendsgjerning, som ikke lader sig omstøde. Paa den anden Side bruge de samme Landmænd, som have den omtalte Opfattelse, ægte Yorkshireorner eller højt forædlede Orner, fordi det derved fremkomne Produkt bedre tilfredsstiller Markedes Krav end det Produkt, der fremkommer ved at holde sig til den omtalte Landrace alene, og fordi Afkommet af denne Parring ikke er mere fordringsfuldt, end at det som Brugsdyr passer i den almindelige Bedrift. De samme Landmænd bruge ogsaa Afkommet i Avlens Tjeneste, men det ere de mindre vel tjente med, og snart søge de atter ud efter de »grovere Søer af Landrace«, som imidlertid stedse blive vanskeligere og vanskeligere at finde.

Der er med andre Ord i Landbruget en naturlig Trang til Dannelsen af en Landrace, og det er paa høje

Tid, at de ledende Landbrugskræfter optage denne Sag forrest paa Programmet.

De Egenskaber, som søges hos Landsøerne, ere Sundhed, Styrke, Haardførhed og Mælkerigdom samt Evnen til at give kraftige, levedygtige Kuld i Forbindelse med god Størrelse, Trivsel og en saa god Bygning som muligt.

Og disse Egenskaber ere navnlig fundne hos saadanne Efterkommere af det danske Svin fra Halvfjerdserne og af den senere i Holstebroegnen fremkomne Race, som i de senere Aar ere blevne paavirkede saa lidt som muligt af *nyt* engelsk Blod.

De her nævnte Egenskaber og den netop omtalte Afstamning bør vel derfor være de Grundbetingelser, vi opstille for den danske Landrace.

Noget alvorligt Forsøg paa at gennemføre Dan- nelsen af en saadan Landrace er hidtil ikke udført her i Landet, og af den Grund ser jeg mig ikke i Stand til at henvise til bestemte Egnes Erfaring med Hensyn til dens Værdi. Men ifølge de Erfaringer, som jeg har indsamlet fra de enkelte Bedrifter i Landets forskjellige Egne, maa jeg formode, at Landracen, foruden de omtalte gode Egenskaber, ogsaa vil faa sine Skavanker at begynde med, hvilke for Øernes Vedkommende som Regel ville være en vel buttet Form og for Jyllands en noget grov Bygning med for tynd Bugvæg, Skavanker, som det for- haabentlig vil lykkes at blive kvit i Løbet af nogle Aar ved et fornuftigt Udvalg og en formaalstjenlig Pleje.

Den rene Landrace vil altsaa heller ikke fra Be- gyndelsen af være fuldkommen, den vil nemlig ikke til- fredsstille alle de Fordringer, som Englænderne stille til et fint Produkt, og som jeg nylig omtalte.

Gives der da ingen Vej til at komme ud over denne Vanskelighed.

Jo, Landbruget anviser os selv Vejen, naar vi blot ville forstaa den. De erfarne Svineopdrættere krydse

disse grovere Landsøer med ægte eller højt forædlede Orner og faa derved et Brugsdyr, der i alle Henseender er tilfredsstillende.

Bestræbelserne bør derfor foreløbig gaa ud paa saavel at udvikle Landracen som at bevare den rene Yorkshirerace og at benytte enkelt Krydsning mellem disse, indtil Landracen i sig selv bliver saa god, at den tilfredsstillter Fordringerne saavel fra Landbrugets som Markedets Side, først da er Tidspunktet kommet, da der bør erklære »rent Land«.

Efter mit Skjøn bestaar den rationelle Ledelse af Svineavlen netop i denne Fremgangsmaade, som baade tilfredsstillter Landbruget i Øjeblikket og samtidig aabner Udsigt til en rolig fremadskridende Udvikling.

Men Opgavens Løsning stiller ganske anderledes Fordringer til Husdyravlens Ledere, end den hidtil fulgte Fremgangsmaade, den maa gennemføres planmæssigt og kraftigt, og den kræver andre Former for Arbejdet, end Svineavlen hidtil har gjort; thi saalænge man ikke kan fastslaa en aldeles bestemt Type for Landracens Form, men dennes Værdi hovedsagenlig skal søges i Egenskaber, som ikke absolut give sig tilkjende i det Ydre, saasom Haardførhed, Mælkerigdom og Evnen til at give livskraftige Kuld, saalænge kunne Dyrskuerne let blive misvisende i Stedet for vejledende.

Paa den anden Side maa det erindres, at vi kun kunne faa direkte Indflydelse paa den Avl, der stilles under offentlig Kontrol. Hvad den almindelige Landmand foretager i sin egen hjemlige Bedrift, have vi ingen Ret til at blande os i.

Men Dyrskuerne kunne ogsaa erstattes af en anden meget virksom og nyttig Foranstaltning, nemlig **Dannelsen af Avlscentre**. Der maatte dannes Avlscentre for begge Slags Svin, baade for Svin af Landracen og for store Yorkshiresvin. *Det bedste af hver sin Art samles paa enkelte Hænder, hvor det plejes og udvikles efter for-*

niftige Regler, og den almindelige Landmand véd da til enhver Tid, hvor han kan henvende sig for at søge det, som han netop mangler.

Mine Undersøgelser have altsaa ført til samme Resultat som det sjællandske Udvalg fremsatte for 2 Aar siden, og dette Resultat staar i god Overensstemmelse med den Opfattelse, som affødtes af en Rejse, jeg i 1888 foretog i Irland for at sætte mig ind i den derværende Svineavl.

Med Hensyn til *Avlscentrerne*, da skal der selvfølgelig færre Yorkshirecentrer end Landcentrer, thi Yorkshirecentrerne skulle kun sprede Orner, hvoraf Landet for Tiden har c. 5000, medens Centrerne for Landracen skulle sprede Søer, hvoraf vi for Tiden have henimod 100,000.

De kostbareste Centrer at anskaffe og vedligeholde blive Yorkshirecentrerne, og disse kunne efter mit Skjøn passende etableres af de provinsielle Landboforeninger; medens jeg har tænkt mig, at Dannelsen af Centrer for Landsvin, som den vanskeligste, men mindst bekostelige Foranstaltning, kunde optages af de lokale Landboforeninger, dog i et vist Samarbejde med Fællesforeningerne for Ensartethedens Skyld. Foreløbig kunde der godt etableres 1 eller flere Avlscentrer for Landsvin af hver Landboforening her i Landet, afhængig af Landboforeningens Størrelse. Tiden vilde da vise, om det var nødvendigt at udvide Foranstaltningen.

Med Hensyn til Dannelsen af Yorkshirecentrer, da har de samvirkende sjællandske Landboforeninger allerede brudt Banen, som er etableret paa følgende Maade. Man har fra de bedste Avlscentrer i England kjøbt de bedste Avlsdyr, som stode til Salg. Disse Svin ere holdvis overgivne i Eje til dygtige Opdrættere paa visse Betingelser, blandt hvilke jeg skal nævne, at de skulle føre

en planmæssig, kontrolleret Renavl, nøjagtigt Regnskab og Stambogsføring.

Hvad Landsvinecentrerne angaa, da tror jeg, at Landet som Helhed stod sig bedst ved, at *hvert Center blev oprettet paa det stedlige Materiale*. Ved den Forbindelse, der stadig maatte vedligeholdes mellem samtlige Centrer, vilde da en hensigtsmæssig Udvexling af Avlsdyr kunne finde Sted til fælles bedste.

Naar først Svinecentrerne ere etablerede, kommer Tiden for Svineavlsforeningerne, som endnu ikke rigtig have fundet Trivsel.

Den foreslaaede Fremgangsmaade betegner altsaa en Forandring baade i Ledelsens Princip og i dens Art; den fordrer endvidere flere Penge til Svineavl, end der hidtil er anvendt; men bringes Sagen i Gang paa rette Maade, er jeg ogsaa vis paa, at den vil stifte stor Nytte.

Jeg har nu søgt at fremstille Hovedresultatet af min Undersøgelse; men der er mange andre Forhold, som Undersøgelsen har aabnet Øjet for, mange Ændringer, der trænger til at indføres i den enkelte Bedrift, inden vi kunne gjøre Krav paa at staa paa Højde med Tiden. Disse Forhold kunne vi imidlertid ikke komme ind paa i Aften. Jeg skal kun med faa Ord skitsere de vigtigste. Den Tid er jo forbi, da vi maale Temperaturen med Fingeren eller Mælken med dens Skum ved Hjælp af en Stok, vi bruge Thermometer og Vægt. Den Tid er ogsaa forbi, da vi i Kvæg- og Hesteavl arbejdede i Blinde med Hensyn til Dyrenes indre Værd, da vi lede vor Avl alene efter, hvad der tiltaler Øjet, vi forlange Stamtavler, naar vi kjøbe, og vi støtte os ikke engang til Hukommelsen med vor egen Besætning, men fører private Optegnelser om Familieforholdene. Hvor meget nødvendiggere ere disse Optegnelser ikke i Svineavl, hvor

Generationerne skifte saa hurtigt. Men her staa vi endnu med et fuldstændig blankt Blad i Landbrugets Bog. Følgen heraf er blandt andet en udbredt, stærkt dreven Indavl til Skade for den hele Udvikling, et Forhold, som jeg har fundet gjentaget mange Steder i Landet, Gjen-nemgaaende tages Avlsdyrene altfor tidligt i Brug. I Jylland har jeg ofte hos Orneholderne truffet Søer til Bedækning, som ikke vejede over 120 Pd., og som kun vare 4 Maaneder gamle, og man har meddelt mig, at det er en almindelig Fremgangsmaade. Ornerne tages i Reglen ogsaa for tidligt i Brug. Statistisk Bureau har faaet oplyst, at 76,3 pCt. af Landets Orner paa 4 Maaneder og derover allerede vare tagne i Brug i Avlens Tjeneste. Vi trænge til Forandringer i Svinets Røgt og Pleje i mange Retninger.
